

Boletín de la Sociedad Arqueológica Luliana

PALMA—MAYO DE 1902

SUMARIO

I. Revolució dels pagesos mallorquins en lo segle XV (Documentació del Arxiu Municipal de Barcelona) (continuació), per *D. Alfons Damiàns y Manté*.

II. Sobre l' ofici de Corredor Real (1389), per *D. Pere A. Sanxo*.

III. Notas genealógicas—Los Andreu de Nápoles, per *D. J. R. de Ayreslor y Sureda*.

IV. Calviá. Apuntacions històriques, (continuació) per *M. P. Pre*.

V. Rúbrica dels Llibres de Pregons de la antiga Curia de la Governació—Llibre III—(continuació), per *D. Estanislau Aguiló*.

REVOLUCIÓ

DELS PAGESOS MALLORQUINS EN LO SEGLE XV

(DOCUMENTACIÓ DEL ARXIU MUNICIPAL DE BARCELONA)

(CONTINUACIÓ)

XLVII—*Carta del Procurador real als Consellers de Barcelona: apuros de la ciutat; bombardeig; conspiració dels manestrals; reclamació d' auxiliis ab tota urgencia.*

«Als molt honorables e de gran sa-
uiesa senyors los Consellers

de la Ciutat de Barchna

Jhs

Molt honorables e de gran saulesa mosse-
nyors. Per altres vos he scrit larch dels actes se-
gons que hauien succehit en aquesta Ciutat e
Regne e possat fins assi non haia alguna resposta
Encara me appar necessari certificar vos de les

Año XVIII.—Tomo IX.—Núm. 266.

altres coses qui apres se son següides ço es com
los pagesos quinze dies ha passats en nombre de
Quatre milia tenen la Ciutat assatgada, han tol-
tes les aygues los molins e prohibides a aquella
tota natura de viures e tota natura de forniments,
Donen combats cascun dia a la Ciutat en moltes
parts e bombardegen la de nit e de dia cruelment
han enderrocats fins açi algunes sgleyes e ediffi-
cis, tiren sagetes anarbades e han morta e naffra-
da alguna gent, destroexen los blats e asplets de
la terra, e los bestiaris qui ia per la maior part
son destruhits. Roben generalment tot quant
poden e fan tantes crueltats que pijors no porien
esser e tantes que seria molt larch scriure, Pochs
dies ha ses descubert tracte de la Ciutat que certa
hora de la nit deuiem tots morir e la Ciutat de-
uia esser liurada als pagesos, Pero honorables
senyors no es menys lo peril Car senten hi
molts dels quals dubtam no executen lo dit
tracte, E jatsia de vostres grans magnificencies
ni de la Cort de Cathalunya no sie stat tremes
algun socors, E honorables senyors cregau que
molt sia necessari prest prouehir, sens entreuall
de die ni de hora a la gardia de la dita Ciutat e
prouisio daquella, La qual es ia streta de viures e
lo poble qui no es vsat de tals actes murmura, e
no fa lo continent que deuria, Per nosaltres no
ha stat de pendre partit ab los pagesos per repo-
sar los e fer los desaplagar, Es tanta llur malicia
que altre partit nols ve be sino hauer la Ciutat,
de la qual dihen may se mouran fins la haien,
fan preparatoris de enginys e bastides e mines e
nosaltres fem lo que podem per deffendre la
Ciutat del dit senyor e be quey es stat mester
Per que honorables Senyors la prouisio que si
deu fer sia molt presta almenys per la gardia e
seguratat de la dita Ciutat per manera que en
degut temps e orde les altres delliberacions e pro-

uisions sien millor conduhides, Car perduda la Ciutat, o restaurada es perdut, o restaurat tot lo Regne, E en aço honorables senyors vra. gran sauiesa vulla supplicar e requerir la dita senyora [Reyna] faça aquella prouisio que vijares li sia e molt presta, E manen a mi vostres grans magnificencies tot lo que placent los sia, Scrita en Mallorca a XVIIIJ de Maig any Mil CCCCLJ

Prest a honor de vres. grans magnificencies Procurador reyal de Mallorca Johan Alberti.»

(*Cart. com. orig.*—1451.)

XLVIII—*Insistencia dels rebelles en dampnificar la ciutat; conjuració dels menestrals descuberta y cástich de tres dels principals fautors; necessitat de no anar ab ells ab pactes y conuenis sino ab rigor de justicia.*

«Als molt honorables Senyors e de gran sauiesa los Consellers de la Ciutat de Barchna

Molt honorables e molt sauis Senyors Per tant com a mi seria scrit de aquí ques tractaria que algunes persones fossen trameses aci per tractar ab los pagesos per los cassos de llur rebellio e auolot comesos per molts de la part forana vahent yo que lo socos per mi demanat nom es trames nes dona orde de prestament trametrem aquell, vos vull auisar que per dar remey en aquests affers hi ha mester alre (*sic*) sense tractes, Car la malesa dells es tanta que la llur voluntat no atent en tracte ne miga algun sino en robar e destrohir lo Regne Car de pactes dos o tres los ne son stats atorgats en los quals han entreuengut notables homens prelats e homens de religio, e res per los rebelles e maluats no es stat seruat Car la llur intencio e voluntat no es gens per axo sino per robar tots aquells qui han bens e apropiarlos a ells matexs Car coses fan que no les farien moros, ells tiren ab sagetes ab erba, e de dia e de nit tiren bombardes a la Ciutat fahents dans per les cases dels ciutadans, car a la muralla poden fer poch dan, tallen los arbres e destruyen les plantes e maten e deuoren los bestias de la ylla que si fossen infels no farien la mitat E siau certs molt honorables e sauis Senyors que de comports e de tractes yols ne tant fets que es stat massa, e he vist que per mes be e mes gracia que yols haia feta per manament del Senyor Rey pijors son stats Axi que yo no

veig ja remey de tracte negun de repos ab los dits rebelles e mals homens que no seruen res sino tant com bels ve Car en spay de vn mes se son lleuats tres vegades no seruant res de ço que yols hauia atorgat nels hauia promes, Ne pacte ne tracte algun no façau compte que ells lo seruen sino tant com bels vendra, Si donchs los principals dels rebelles no son castigats axi com se pertany, E ja sots stats auisats per altres lletres del tracte que los maluats hauien fet aci en la ciutat ab llurs parents e amichs E si no fos que a nre Senyor Deu ha plagut per preservar aquesta Ciutat de tanta destruccio e dan que yo fuy auisat del fet per persona quey cabia e prestament ab los de casa mia e altres caualqui e tiri la via de lla hon ells se ajustauen feu compte que la ciutat e los ciutadans eren correguts e destrohits E si yo hagues llaguiat miga hora ells ho metien a la execucio, mas tantost com me sentiren e sentiren les trompetes qui van ab mi ells se smayaren e comensaren a fugir cascun lla hon pogue E per que era la primera hora de la nit lo principal dels traydos que hauia fet lo tracte feu la via de mar e ab vn llaut sen ana la via dels pagesos mentres yo prenia dels altres que ell hauia conuocats e cabien ab ell en la maluestat, Dels quals dos dels principals yo he fet rossegar per la ciutat e squorterar, lo vn altre penjar, tENCH ne daltres de presos en quantitat de vint als quals yo fas lo proces axi com se pertany e ab aquella tempransa que fer se deu, dels qui ho merexeran yon fare la justicia ques pertany Car en tals actes obra de fet hi ha mester, Perque molt honorables e molt sauis Senyors vos placia fer que si persones han a venir per tractar que venguen acompanyades en tal manera de ajuda de socos que en castigar los rebelles ala Magestat Reyal se puxa procehir axi com se pertany per seruey del Senyor Rey e repos del present Regne De totes les dites coses e altres serets auisats per lo honorable micer Boniffaci morro placiaus darli fe e crehensa en tot ço queus dira sobre los dits afers E ordonats de mi lo que placent vos sia Scrita en Mallorca a XVIIIJ de Maig any Mil CCCC Siquanta hu

Auostre plaer he honor prest lo lochtinent Real e governador del Reche de mallorqua»

(*Cart. com. orig.*—1451.)

XLIX—*Dels Jurats als Consellers de Barcelona; letra de creensa de micer Bonifaci Morro, tramés per missatge a la Reyna.*

«Als molt honorables e molt sauis Senyors
Los Consellers de Barchna

Molt honorables e molt sauis Senyors, Per diuerses altres letres hauem scrit a vres. grans sauiesses e hauem fet encare aquelles explicar per en Johan vola e Matheu riera aqui tremesos, lo cars del avolot e obcidio dels homens forans daquesta islla contra aquesta ciutat, e del gran perill en que aquella es constituïda, e ara vos hauem a dir que hauem molt maior perill, e oppressio per la dita obcidio continuada, e altres nouitats subsequides segons a vres. honorables sauiesses amplament explicara lo honorable misser Bonifaci morro doctor en decrets daquesta ciutat, al qual vos placia sobre totes les coses per nra. part explicadores, donar fe e creensa, E tingue vres honorables sauiesses la sancta trinitat en se continua proteccio e guarda, Scrita en Mallorca a XX del mes de Maig del any M.CCCC Sinquanta hun

A totes vres. honors e ordinacio aparallats los jurats de la vniuersitat de la Ciutat e islla de Mallorca.»

(*Cart. com. orig.—1451.*)

L—*Proposit de micer Bonifaci Morro de reclamar ajuda pels fets de Mallorca al Bisbe y Ardiaca de Barcelona, Ardiaca de Saragossa y Monges de Jonqueres per l' raho dels alous que poseexen en la ciutat.*

«Concell tengut per los honorables Consellers ensemps ab alguns notables promens sobre trametra alguna persona al senyor Rey, e per raho de algunes coses tocants la comocio dels homens de la part forana de Mallorca»

«Dimarts a .XXV. de Maig del any .MCCCCLJ. En la logeta del verger de la casa del Concell de la Ciutat aiustats a concell per les coses de uall scrites los honorables Consellers ensemps ab los honorables mossen Guillem dez soler, mossen Johan lull, mossen Ramon çauall, e mossen Jacme ros Aqui fou exposat per lo honorable mossen Ffarrer nicholau de galbes vn dels dits Consellers en nom de tots, com per molts esguarts qui aqui foren explicats es necessari trametre alguna persona comuna al senyor Rey, per supplicar que vingue visitar sos Regnes e terres de part deça, segons ne fou supplicat per

los honorables mossen Johan de marimon, e mossen Bernat çapila Missatgers per aquesta Ciutat tramesos al dit senyor, als quals dix lo dit S.^{or} que si en aquesta primavera nos mouia res en Italia que ell faria la dita visitacio, e vendria, e aximateix per informar sa gran excellencia de la veritat de moltes coses de les quals es necessari que sa gran senyoria se sia a ple informada, Mes auant hi fou exposat com per part de la Ciutat de Mallorca era estat trames a la senyora Reyna per missatge lo honorable misser bonifaci morro per raho de la comocio dels homens de la part forana qui tenen asseïada la Ciutat, e la bombardeien de dia e de nit e tiren ab passadors enerbats, e dapnifiquen cases bens, explets, e plantes dels homens de la dita Ciutat, e lo dit misser bonifaci porta letres dels honorables Governador, e procurador Reyal de aquell Regne, especificant les dites coses, E aximateix letra de creença dels Jurats dels dits Ciutat e Regne, E explicada la crehença apres moltes coses hauria dit a ells Consellers com lo bisbe de Barchna. Ardiacha maior de la seu, e monastir de les monges de Jonqueres de la prop dita Ciutat, e lardiacha de Terragona, han molts alous e rendes sobre la dita Ciutat de Mallorca, E per tant que la dita Ciutat de Mallorca puxe donar bon compte al senyor Rey e en altra manera de la conseruacio de aquella, e que non puxe esser donat carrech als Regidors de aquella ell dit Missatger ha carrech de fer riqueta als dits bisbe Ardiacha e Monastir de Jonqueres de Barchna. e Ardiacha de Terragona que donen socors per la dita raho a la dita Ciutat de Mallorca, empero ell dit missatger ne demanaua de Concell als dits Conçellers qui sen han retenguda deliberacio, E perço ells dits Consellers posauen les dites coses en lo present concell per tant que per aquell hi fos deliberat, E proposades les dites coses per lo Concell fou deliberat sobre aquelles en la forma seguent, ço es sobre lo trametre alguna persona comuna per part de aquesta Ciutat al senyor Rey que crehen que seria molt expedient, pero quescu ne romas en deliberacio, (1) Sobre lo concell demanat per lo dit missatger de Mallorca si fara riqueta als demunt

(1) No obstant en lo Consell tingut per los Consellers ab alguns prohombres, lo dia 28 del mateix mes, va esser ratificada la designació que aquells havian feta del Sindich de Barcelona en la Cort de Catalunya, n' Antoni Vinyes, pera anar com a missatger de la ciutat al Rey, interessantse a dits Magistrats—e que donen orde que pertescha prestant com seria expedient que ja fos ab lo dit senyor.»

dits que li sia respost que ells consellers han pensat entre ells sobre les dites coses, e que serien de intencio que attes que la dita senyora Reyna ab la cort entenen en los dits affers, que no es necessari fer les dites raquestes, E en aquesta forma hac fi e conclusio lo present concell.»

(Reg. de *Deliberacions*, anys 1450 à 52, fól. 50 girat.)

LI—*Insistexen los Jurats en demanar remissió de deu mil florins als acreedors censalistas de Barcelona, y pregunen als Consellers vullen atendre a lo que sobre aço los dirà micer Bonifaci Morro.*

«Als molt honorables e molt sauis senyors los Consellers de Barchna

Molt honorables e molt sauis senyors los dies pessats rebem vna letra de vres saudieses responsiva a vna nra. en la qual vos haviem demanat e molt pregats vos plagues donar orde que per aquest any nos fos remesa la quitacio de deu milia florins dels Creedors censalistas del principat de Catalunya, lo effecta de la qual resposta fo que vres honorables saudieses haviem comunicat de aquest negoci ab los dits Creedors, e que volien auans esser pagats de les annuals pencions a ells degudes, ço que senyors molt honorables es al present del tot impussible, com segons vres saudieses deuen esser informades, los pagesos daquesta islla deutors de la Consignacio, pres ha dun any, recusen e han recusat respondre a pagar a aquella, e per causa de llurs aualots les ajudes de les parts foranes nos son venudes, e aquelles de la Ciutat son molt disminuïdes e tament desuiades que al present no sic cullen que de stima sien sino dues ajudes, ço es del quint del vi, e de la molige, E nosaltres per soplir als pagaments dels dits vres. Creedors hauem fets cessar los pagaments dels nres. de pres hun any ensa, e tot lo qui es stat de la consignacio hauem fet tremetre aqui, Segons aquestes coses pus amplement e specificada a vres saudieses explicara lo honorable misser Bonifaci morro doctor en Decrets daquesta ciutat los dies pessats per nosaltres aqui trames per aquest negoci e altres segons per ell vos scriuem e per nra. part vos degue explicar, Perque Senyors molt honorables vos placie considerades totes aquestes coses les quals vres saudieses poden facilment compendre donar orde en la dita remissio fahedora, Com mes auant fer nons sie possible, Offerints nos per vres reuerencies fer totes coses a nosaltres

possibles, E tingue la sta. trinitat vres. honorables saudieses en sa continua proteccio e guarda, Scrita en Mallorques a dos del mes de Juny del any .M.CCCCL hun

A totes vres honors e ordinacions aparallats Los Jurats de la Vniuersitat de la Ciutat e Regne de Mallorques.»

(*Cart. com. orig.*—1451.)

LII—*Letra de creensa del Prior de Catalunya y moss. Bn. Salba, missatgers tramesos a la senyora Reyna.*

«Als molt honorables Senyors e de gran saudiesa los Consellers de la Ciutat de Barchna

Molt honorables e molt Sauis Senyors Perque vostres honorables saudieses sien mils informades del perill en que aquesta Ciutat e Regne ha stat e encara sta Es stat acordat ab lo Compte de Prades e ab mossen Johan de Marimon de trametre a la Senyora Reyna e a la Cort e a vres honorables saudieses lo Reuerent Prior de Catalunya e mossen Bernat Salba per co com en tots los fets ha cabut e entreuengut lo dit Prior e lo dit mossen Salba desque hic es, ab los quals serets informats de tot Perque placiaus dar fe e crehensa a aço que per ells vos sera splicat sobre los dits afers e donar orde en lo socos neccesari e per moltes vegades demanat Car si axi nos fa dupte per via de tractes los mals homens vullen fer res de be, tant es lo mal que han fet e tots jorns fan que no sen saben llexar. E ordonats de mi lo que plasent vos sia Scrita en Mallorques a XV de Juny any Mil CCCC Siquanta hu

a vre honor e plaer prest lo lochtinent Real e governador del Rechne de mallorqua»

(*Cart. com. orig.*—1451.)

LIII—*Altre semblant letra de creensa, firmada per lo Comle de Prades e moss. Johan de Marimon.*

«Als molt honorables e molt sauis senyors los Concellers—de la Ciutat de Barchna e los Creedors del Regne—de Mallorques

Molt honorables e molt sauis senyors. Nosaltres hauem donat carrech al honorable mossen Bernat çalba caualler de algunes coses que de nra part vos diga sobre aquets affers de Mallorques Pregam vos molt affectuosament que a tot ço e quant per part nra. dira sobre los dits affers vullats donar plena fe e creença axicom si nos per-

sonalment vos ho dehiem, E sia Jhs vra. guarda
Scrita en Mallorca a XVIIJ. dies de Juny del
any MCCCC Cinquanta hu

a vra honor prets
Comte de Prades—e
Johan de Marimon»

(*Cart. com. orig.*—1451.)

LIV—*Avisen los Consellers als Sindichs de la part forana haver rebuts lurs sindichs, y de la intenció de la Reyna de demanar que li sien trameses certes persones per cada una de les parts.*

«Als honrats senyors los Sindichs de les parroquies de la part forana del Regne de Mallorca

Honrats senyors. A nosaltres son venguts de part vra. los honorables misser Leonart de mur e Andreu mas dients que apportauen letres vres. de crehença a la molt alta senyora Reyna e a nosaltres les quals per casos fortuits en que son peruenguts se son perdudes pero han manifestades a la dita senyora e a nosaltres moltes coses de part vra. a les quals segons som informats la dita senyora fa certes prouisions e entre les altres que sobre la altercacio qui es entre vosaltres e alguns de la Ciutat de Mallorca sien trameses a la dita senyora certes persones per quesquina part ab lurs mostres e documents a fi que la dita senyora be informada hi puxe prouehir degudament Crehem que la dita prouisio sera molt saludable E fem vos certs que nosaltres fins aci hauem entes e trebellat e deus migençant farem per auant ab totes nres. forces en tot repos e benauenir de tot aqueix Regne de Mallorca en totes coses a nosaltres possibles E tingueus la sancta Trinitat en sa proteccio e guarda Scrita en Barcha a .XXVJ. de Juny del any .M.CCCCLJ.

Los Consellers de Barcha
a vra honor apperellats.»

(*Reg. Letres closes*, anys 1451 y 52, fól. 89.)

LV—*Letra de creensa dels sindichs tramesos per la part forana, ço es, micer Leonard de Mur, G. Palou, Matheu Gallur, Andreu Mas, Antoni Font y Jacme Cerdá.*

«Als molts Egregis, e ven. senyors los Consellers de la Ciutat de Barcha.

Molt Egregis, e ven. senyors. Vexats de angustia E perplexos per lo auident perill en lo

quall es possat lo pñt. Regne de Mallorca, e per obuïar a aquell tremetem per missatges nres. a le senyore Reyne al Principat de Catalunya. E a vosaltres lo hono. Misser Leonard de mur juristre de arego Guillem Pelou Methu de gallur Andreu mas Anthoni Font e Jacme Serda informats de nre. intencio per ells a les vres. ven. seuiesses explicadore placies donarlos fe e cre-sense de so que de nre. part per ells vos sera explicat e metent per obre vre bone offerte le quall exceptam eus grahim fer en los negossis segons requer le quelitat dels affers ten prest com poreu. Car le trige es molt perillosse Per le pnt no pus sino que Deu conserve vre. ciutat ab los Regidors ab augment de honor Data en le velle de Incha a XIIJ de Julioll any Mill Quatre-cents cinquante hu

Prets a vre obediencie
com affils a le mare
los XXX. alets per le part
forane del Regne de Mallorca.»

(*Cart. com. orig.*—1451.)

LVI—*Letra de creensa donada pel Comte de Prades y moss. Johan de Marimon a fr. Bartomeu Catany enviat als Consellers de Barcelona.*

«Als molt honorables e molt sauis Senyors los Consellers de la Ciutat de Barcha.

Molt honorables e molt sauis senyors Aquí va lo Reuerend frare mestre Berthomeu Catany lo qual per part de nosaltres a vres. honorables sauiesses explicara algunes coses de les quals per nosaltres es a ple informat, Pregam vos a aquell vos placia donar plena fe e crehença de ço e quant per part nra. vos explicara com a nosaltres si personalment hi erem farieu Ab tant molt honorables e molt sauis senyors sia Jhs vra. guarda Scrita En Mallorca a XVJ de Juliol del any Mil CCCC Lj.

A vra honor prets
Comte de prades
—e Johan de Marimon.»

(*Cart. com. orig.*—1451.)

ALFONS DAMIANS Y MANTÉ.

SOBRE L' OFICI DE CORREDOR REAL

(1389)

I

Pregó manant cumplir la Letra Real dada en Monso a 22 d' Abril de 1389 que conté les ordinacions y priuilegis de dit ofici.

Die sabbati V. mensis junii anno a natiuitate Domini M^o CCC^o lxxx^o nono.

Die et anno predictis comparuit in presenti curia gubernationis Majoricarum Petrus Badia, preco publicus curiarum Majoricarum, et retulit die proxime preterita fecisse et preconitzasse voce tubé et sonitu tubarum per loca solita ciuitatis Majoricarum preconitzationem sequentem:

Ara hojats queus fa a saber lo honorable mossen Ffrancesch Sagarriga, caualler e conseller del senyor rey e portant veus de governador general en lo regne de Mallorca que con ell hage reebuda nouellament una letra patent del dit senyor dada en Monso a xxij dies d'abril del any present de la nativitat de nostre Senyor M CCC lxxx nou, de la tenor seguent:

En Johan per la gracia de Deu rey Darago, de Valencia, de Mallorca, de Serdenya e de Corcega, comte de Barcelona, de Rossello e de Cerdanya. Als amats e faels governador, batle e veguer de Mallorca, e daltres vniuerses e sengles oficials nostres als quals se pertany e als lochtinents daquells, presents e esdeuenidors, salut e dileccio. Lo offici de la corretoria e de la crida reyal de la ciutat damunt dita, lo qual per vici de negligencia o defalliment dels obtinents aquell e per cobajansa desonesta de altres, qui ha en vs que con moltes coses prenga emper-tostemps fretura, gran pijorament ha reebut en temps passat e encara soste, volents, axi com se coue, reformar, axi con a partida de nostro patrimoni, e reformat en sos drets conservar, ne en altra manera la sustancia de nostro patrimoni disminucio en aquestes coses alguna sostenga, a aquell al qual alguna cosa perex, fem les ordinacions ques seguexen (1): Primerament quels caps de guaytes e saigs constituits en la ciutat de Malor-

(1) En el Lib. Litterarum regiarum de 1389, fol 157 que 's guarda en l' Arxiu Históric de Mallorca havem trobada també aquesta Real Cédula, si be están escrits en llengua latina l'encabecament y el final: trascrivim a continuació el primer perque completa el sentit del encabecament en catalá, que no es gayre clar per faltar a la terminació d'ell algunes paraules, com haurá notat segurament el lector. «Johannes Dei gratia rex Aragonum, Valentie, Majoricarum, Sardinie et Corsice, co-

ques o alcu daquells daqui auant no goses o gos portar, donar o liurar, per si o per altre, (1) penyora o penyores algunes fetes per qualseuol cort reyal de la dita ciutat de Mallorca, a corredor algu sino al corredor reyal (2) sots pena de XXV liures al fisch del senyor rey aplicadores e priuacio de lur offici. Item que algu o alguns dels damunt dits saigs no gos ne presumesca algunes penyores que fetes hage per qualseuol cort de la dita ciutat portar ne tenir en casa sua ne en altre loch, ne sobre aquelles manleuar diners de crestia ni de juheu, ans fets o prefetes o preses de present hage aportar en casa del dit corredor reyal, sots la pena damunt dita e priuacio de son offici. Item que alcun corredor crestia o juheu daqui auant no gos ne presumesca encantar ne vendre, ab albara ne sens albara fets de part de qualseuol oficial de la dita ciutat, alcunes possessions, censals, ne qualseuol altres coses, mobles e immobles, quis venan a instancia de creadors per les corts reyal de la ciutat, sots la damunt dita pena e priuacio de lur offici. Item que si alcun crestia o crestiana, juheu o juya, te alcunes penyores de qualseuol persones, e daquelles ne haura a fer execucio per pagar lo cresador (3) de manament de la cort, aytals penyores dejen esser meses e posades en poder del dit corredor reyal, e que altre corredor no les gos vendre, sots la damunt dita pena e priuacio de son offici: e si altre corredor aquelles penyores contra la present ordinacio venia, que los scriuans de la cort no dejen reebre ne scriure la relació del dit corredor qui la dita venda feta hauria sots pena de XXV liures de cascun e per cascuna vegada al fisch del senyor rey aplicadores. Item que si algun corre-

mesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie. Dilectis et fidelibus gubernatori, bajulo et vicario Majoricarum, et aliis vniuersis et singulis officialibus nostris ad quos spectet et locatenentibus eorundem, presentibus et futuris, salutem et dilectionem. Curritorie et preconis regalis officium ciuitatis predictae, quod negligentie vitio seu defectu obtinentium illud et herpi ambitionis cupidine aliorum, que tali sorte petita est vt cum multa rapiat semper egeat magna, suscepit ab olim et adhuc sustinet detrimenta, reformare volentes, vt conuenit, tanquam patrimonii nostri particulam, et reformatum suis injuribus conseruare, ne alias nostra patrimonialis substantia diminutionem in hiis subeat aliquam, cum minus habere necesse sit cui aliquid perit, ordinationes fecimus que sequuntur».

(1) En el Lib. Litterarum regiarum citat en la nota precedent, falta aquí la preposició *per*.

(2) Axi diu aquí en el Litterarum regiarum: en el de Pregons de 1385 a 1392, que es d'ahont copiam la Real Cédula, se llegeix *a corredor algu sino corredor reyal*.

(3) Lib. Litt. reg. *creador*.

dor te penyores algunes fetes per ma de les dites corts, o albarans alguns de cosa immobla la qual se haje a vendre ⁽¹⁾ per ma de les dites corts, ⁽²⁾ de continent ho haje tot a restituir al dit corredor real, sots la pena damunt dita e priuacio de son offici. Emperamordaço volem e a vos e a cascun de vosaltres dehim e manam de certa sciencia e expressament, sots pena de mil morabatins dor al nostro fisch aplicadores dels bens de cascun dels contrafaents o los nostres manaments no obeints hauadors sens ⁽³⁾ sperança de remissio o gracia, e encara sots incorriments de nostra ira e indignacio, que les ordinacions damunt insertadas façats ab veu de crida axi tantes vegades con ne serets requets solempnament publicar, e per execucio de les penes enedides en aquelles e en altre manera tota exepcio remoguda seruar fermament, no dexant daqui auant mes vedant expressament esser feta alguna cosa en derogacio del dit offici, qui es del fael secretari nostre en Barthomeu Siruent, e de sos drets lesio. Dada en Monso a XXij dabrill any de la natiuitat de nostre Senyor M.CCC.lxxx nou. Rex Johannes. Per tant mana lo dit portant veus de governador a tots e sengles oficials en la dita letra contenguts e a altres als quals se pertanga, que dejen tenir e seruar totes les coses en la dita letra contengudes segons que en la dita letra es contengut, e sots les penes en aquella expressades. —(ARX. GEN. HIST. DE MALL.—*Lib. de Pregons de 1385 à 1392. fol. 52.*)

II

Oposició feta per los Corredors de Coll a les antecedents ordinacions.

Die lune xiiij junii anno predicto comparuit Petrus de Saltu, notarius, et nomine procuratorio, vt dixit, omnium curritorum rerum de collo ciuitatis Majoricarum obtulit quod sequitur:

Con tots los corredors de coll hajen acustumat de tant de temps ensa que no sia memoria, que ells venen e han acustumat de vendre penyores meses axi en poder de crestians com de

(1) Per mes correcte trascrivim en aquesta clausula el text del Lib. citat en la nota anterior. El del Lib. de Pregons diu, e albarans alguns de coses immobles la qual se haje a vendre...

(2) Lib. Litt. reg. per les dites corts.

(3) Havem afagida aquesta paraula perque en el lib. Lib. Reg. se legeix aqui et de bonis cujuslibet contrafacientium seu non parentium mandato hujusmodi habendum...

juheus en la manera seguent, so es que aquella persona qui te penyores, vehent que lo seu deutor nol paga o nol pot pagar, meten e posen en poder de alcu corredor les penyores per vendre, e lo dit corredor te les dites penyores per vendre, e lo dit corredor te aquelles penyores axi per lo creador com per lo deutor, e respon de la venda al deutor e del preu al creador; e moltes de vegades per seguretat del deutor, de les dites coses axi fetes e del preu haut se fa relacio a la cort real, e de la dita relacio se fa scriptura en la cort; e mes moltes de vegades se segueix que com lo dit corredor, o per fauor del deutor o en altra manera, districh de vendre les dites penyores o lo deutor contradiga a la venda, aquell creador fa fer manament per la cort al dit corredor que vena les dites penyores, e axi se segueix. E jatsesia asso que los capitols en la damunt dita letra reyal contenguts no comprenquen alcun dels dits dos caps, e los dits corredors, sens incurriments de alcuna pena, pusquen vendre penyores e altres coses per la manera damunt dita, emperso, per tal que en sdeuenidor no posques esser tret a consecuencia quels dits capitols comprenquen alcun dels dits dos caps, diu en Pere de Salt, notari, procurador dels dits corredors, que ells deuen e poden vendre en la manera damunt dita, no contrestant los dits capitols, con aquells capitols no comprenquen en alcuna manera los dits dos caps o actes; e lla hon se posques dar e traure a consecuencia que los dits capitols comprenquen los dits dos caps o actes, que la dita letra, parlant ab reuerencia de la magnificencia real, es subrepticia e callada veritat impetrada, car si fos espressat al dit senyor que los dits corredors fossen en possessio de vendre en la dita manera de tant de temps ensa que no es memoria, no es versemblant lo dit senyor hauer fets los dits capitols contra los dits corredors, majorment com aquells capitols en lo dit cap sien contra lo be de la cosa publica. E per tal que de les dites coses sia memoria en sdeuenidor, requer lo dit Pere Salt, en nom que damunt, la present oposicio ab les rahons damunt dites esser continuades al peu de la dita letra reyal per lo notari damunt dit.

Et eadem die retulit Dominicus Nauarro, virgarius, se, ad instantiam dicti Petri de Saltu, nomine quo supra, assignasse predicto Petro Badia ad respondendum proxime oblatis per dictum Petrum de Saltu ad diem mercurii proxime.—(ARX. GEN. HIST. DE MALL.—*Lib. Litterarum regiarum de 1789, fol. 159.*)

III

Replica a l' anterior escrit.

Die lune xxviii junii anno predicto comparuit dictus Petrus Badia et obtulit quod sequitur:

E lo dit Pere Badia responnent a la dita opposicio damunt feta per lo dit en Pere Salt afermantse procurador dels dits corredors, diu que los dits capitols en la dita letra real insertats segons lur forma e tenor e axi com stan son justs e rasonables, e no pertany als dits corredors ne a altra persona aquells capitols glosar o interpretar, segons quels dits corredors glosen e interpreten, e apar al dit Pere Badia que los dits capitols comprenen tots actes de execucions o vendes de penyores o altres bens, mobles o immobles, fetes per qual cort se vulla o que cort judicialment hi entreuenga, vuller que les dites vendes o execucions se fassen a instancia de part o per offici de jutge, e aytals o semblants vendes se pertanyen al offici de la corredoria reyal; e si als cuns actes son stats fets en contrari per altres corredors priuats, so es de penyores o execucions o vendes de la cort, aquells actes no poden perjudicar ne hauer perjudicat al dit senyor rey ne a son patrimoni, ni, per consequent, al dit Pere Badia, com sien stats actes illicits e fets ignorant e no sabent lo princep, los quals actes vsurpats e illicits no poden donar dret de possessio ne de prescripcio als dits corredors segons disposicio de dret, vuller que aquells aytals actes sien stats fets ab voluntat o consentiment daquell o daquells corredors de les corts qui lo dit offici de corredoria reyal han en temps passat tengut, o per ignorancia o negligencia daquells, car en aquell cas lo dit consentiment o les dites negligencia e ignorancia solament foren prejudicials als dits corredor o corredors de les dites corts aytant com ells duraren o lo dit offici tengueren, e no posqueren, segons disposicio de dret, perjudicar al dit senyor rey ne a son patrimoni ne a ses regalies, perque, parlant ab deguda reuerencia, no es ver que la dita letra reyal en alcun cap o cas sia subrepticia segons que per part dels dits corredors es stat allegat, ans es obseruadora per los dits corredors e per tota altra persona si les penes en la dita letra reyal contengudes volen squiar, de les quals penes lo dit Pere Badia protesta contra los dits corredors e cascun dells si lo contrari fer assajaran. E aquesta

resposta reguer lo dit Pere Badia esser continuada apres la opposicio demunt dita.—(ARX. GEN. HIST. DE MALL.—*Lib. Litterarum regiarum* de 1389, fol 159 v.º)

P. A. SANXO.

NOTAS GENEALÓGICAS

LOS ANDREU DE NÁPOLES

De las varias ramas de la ilustre familia de Andreu que en el trascurso de los siglos han ido desmembrándose de la principal, ha subsistido hasta nuestros días la domiciliada en Nápoles á principios del siglo XVIII (1), de la que varios miembros han vuelto, en distintas ocasiones, á residir en su patria, Mallorca, habitar la misma casa solariega de sus antepasados (2) y representar en todos los actos públicos la noble familia de que fueron sucesores. (3)

Reconocen por cabeza de su rama al Magnífico Pedro Odón Andreu y Tagamanent, que de su matrimonio con Catalina Boscá, heredera, juntamente con su hermana Juana, casada con Jaime de Berga, de su padre Juan Boscá, Ciudadano de Mallorca, tuvo, entre otros hijos (4), al Magnífico Agustín Andreu,

(1) Equivocadamente, el autor de la Sección de Heráldica que publica la revista *La Roqueta* da por extinguida la familia principal de Andreu en la rama cuyo vinculo asumió la casa de Salas, haciendo omisión completa de la rama de Nápoles, que ha existido hasta nuestros días, separada de la principal, y que reconoce por fundador á un Pedro Andreu que vino á la conquista de Mallorca.

(2) Aun hoy día existe en la calle de Fortuny esquina al callejón de Andreu. Fué poseida por dicha familia hasta mediados del siglo XIX.

(3) Enterráronse los de esta rama, después del fallecimiento de D. Mateo Andreu y Orlandis (1759), en la sepultura de sus mayores, delante la capilla de las Almas de la parroquia de Santa Eulalia en donde se ven sus armas. (Furió, *La Roqueta*, núm. 7.)

(4) Hijo primogénito de este matrimonio fué el Magnífico Pedro Andreu, Doncel de Mallorca, casado en 1585 con la Magnífica Sra. Leonor Axaló. El hijo de estos D. Mateo, esposo de D.ª Catalina Sanchez, sucedió en los vínculos y fideicomisos dispuestos por el Magnífico Sr. Juan Andreu, Doctor en Derechos, en 1531. Y al morir sin sucesión, en 1759, D. Mateo Andreu Or-

Boscá y Tagamanent. Este, de su enlace con D.ª Leonor Font, verificado á 24 de marzo de 1577, tuvo, al Magnífico Pedro Andreu, Doncel de Mallorca, casado á 3 marzo de 1612 con D.ª Francisca Font y Moranta. Nacieron de dicha señora: D.ª Leonor, casada con D. Juan Antich de Llorach, Ciudadano Militar de Mallorca; D.ª Catalina Mónica, que de sus tres maridos, D. Juan de Pax, D. Miguel Garau de Axartell y Berga y D. Francisco Vanrell y Mut, no dejó sucesión; y D. Pedro Andreu y Font, que continuó la casa, casándose en primeras nupcias con D.ª Leonor Dameto y Burguet, hija de los Ilt.^{es} D. Jorge Callar-Dameto y D.ª Ana, de la que le nacieron: don Pedro, que murió soltero en 24 de octubre de 1677, y D.ª Francisca, casada con D. Juan Antich de Llorach. Muerta D.ª Leonor contrajo D. Pedro segundas nupcias con la Noble D.ª Isabel Español y Serra, teniendo de dicha señora á don Agustín Andreu y Español, casado á 2 mayo de 1663 con D.ª Jerónima Campos, hija del Magnífico Francisco Campos, Ciudadano.

De la numerosa prole que de dicha D.ª Jerónima tuvo, formaba parte Don Pedro Andreu y Campos, nacido en 1673, y luego más adelante apasionado partidario de la Casa de Austria, como lo demostró por obra al encenderse en España la sangrienta guerra de sucesión á la muerte del último monarca de la dinastía Austríaca, D. Carlos II. Sirvió con denuedo y gran valor contra Felipe V en las huestes del pretendiente Archiduque Carlos con el empleo de Sargento Mayor en Mallorca,

landis Sanchez y Zanglada, nieto del antedicho D. Mateo, su viuda D.ª Catalina Zanglada y Juliá fué condenada con sentencia de 8 de agosto de 1760, dada por la Real Audiencia de Mallorca, á entregar á D. Segismundo Andreu y de Avellone, natural de Nápoles, los bienes del fideicomiso fundado en 1531 consistentes en los predios *Son Pere Andreu, La Taulera, Portell Bassons, Huerto dels Magallons* y varias casas de la villa de Manacor, como sucesor directo, dicho D. Segismundo, del fideicomitente D. Juan Andreu.

Menorca y Cataluña; mas, una vez rendida Mallorca y reconocido por soberano de España el nieto de Luis XIV, emigró de esta isla con su esposa, D.ª Isabel Font-Belloto y Rossiñol de Defla, estableciéndose en Nápoles, allá por el año 1715.

Domiciliada en aquel reino la familia de D. Pedro Andreu y D.ª Isabel Font y Rossiñol, casó el hijo primogénito de dicho matrimonio, D. Pedro Andreu y Font, con la Noble D.ª Teodora de Avellone, hija de los condes de Mascambruno, tambien de Nápoles. Disponíase dicho señor á pasar á Mallorca con el objeto de recuperar sus confiscados bienes, cuando le sorprendió la muerte en Génova. Dejó de su consorte á D.ª Concepción, esposa, en primeras nupcias, del Teniente Coronel del Rossellón, D. Marcos O-Ffaris, y en segundas, del Marqués de Santa Cilia, D. José de Santacilia, caballero de la Orden de Carlos III; D.ª Cayetana, casada con D. Fernando Contralor; D. Segismundo, que se trasladó á Mallorca, en donde casó, el año 1754, con D.ª Juana Ode de la Tour, hija de D. Santiago, Teniente Coronel, y de D.ª María Ana de Mellier. Tuvo de dicho matrimonio á D. Juan Andreu y Ode de la Tour, presbítero, que murió á mediados del siglo pasado; D. Mariano, Subteniente del Regimiento de Milicias de Mallorca, que casó con D.ª María Josefa de Berard, Pont y Vich Solá y Cotoner, de la que no dejó sucesión, muriendo día 31 de marzo de 1790; D.ª María Antonia, que contrajo matrimonio con D. Jaime Morey de Sant Martí y Pizá, Capitán de Provinciales de este reino y Regidor perpetuo del Ayuntamiento de Palma por el estamento Noble; y D.ª María Josefa Andreu y Ode de la Tour, esposa de don Ramón Santander, Pizá y Benisia, hijo del Brigadier de Ingenieros, D. Ramón.

El Noble D. Nicasio Andreu y de Avellone, Capitán Comandante de Caballería al servicio de S. M. Siciliana, pasó á

Mallorca á principios del siglo XIX. Era hijo de D. Juan y D.ª Teodora y natural de Nápoles. Murió en esta capital el 20 de enero de 1817. (1) Su hijo y sucesor, el Conde D. Mariano Andreu y Buroada, también natural de Nápoles, casó el siguiente año con su sobrina D.ª Juana Morey de Sant Martí y Andreu hija de su prima D.ª María Antonia Andreu y Ode de la Tour. Fué hija de este matrimonio la Condesa María Andreu, Morey de Sant Martí, Buroada y Andreu, muerta estos últimos años, acabando con ella la ilustre familia de Andreu de Mallorca. De su enlace con el Conde Ambrogio Caracciolo dei Principi de Torchiarolo, (2) tuvo al Conde Fausto Caracciolo y Andreu, dei Principi de Torchiarolo, que de su esposa la Condesa María Caracciolo tiene sucesión, como también la hay de su hermano, Francisco Caracciolo, Conde de Andreu, casado, en junio de 1881, con D.ª Isabel Bassano, hija de los Marqueses de Tuffillo Bassano Cervo en Nápoles.

J. R. DE AYREFLOR Y SUREDA.

CALVIÁ

APUNTACIONES HISTÓRIQUES

(CONTINUACIÓ)

1614

Vuy que contam a 10 de mars del any de 1614, en la ballia de Juan Ripoll balle royal de dita parrochia, juntament ab sos consellers lo Sor Alfonso Morro etc. concordant ab dita determinacio de prendre quatorse corteras forment de la aministració del Sor Gabriel Ferragut aministrador del forment de la Universitat, per lo que tocava á la parroquia de Caluia per compte de compartiment, y aquellas se son presas per compte de pagar lo sensal que fa la parrochia de Caluia a la Universitat; y lo dit forment se es encomenat a Pere Simo de la Cova per esser el

(1) Archivo Episcopal—Libro de Defunciones de la parroquia de Santa Eulalia.

(2) De la nobleza y Regio origen de esta casa hablan extensamente los nobiliarios y crónicas italianas.

levador del dit sensal, y per ço lo dit Simo se obliga a pagar la valor de las quals ha rebudas, lo qual son deu corteras qui han cabut a pagar lo dit sensal, y lo restant, qui son quatre corteras, ha rebudas lo balle Juan Ripoll balle de dita parrochia y aquellas ha partidas per los habitants de dita parrochia, per lo qual ne te Juan Buiosa una cortera, y Miguel Sastre una cortera, fermanse Onofre Salua, y Bartomeu Mayans tres barcellas fermanse Guillem Mas, per lo qual tambe en te duas barcellas fermanse Barthomeu Mayans, y Guillem Palmer ne te tres barcellas y Pere Simo dit de la Coua en te quatre barcellas, que fa tot la suma de quatorse corteras, y aquellas se han de pagar a la espera qui cau a lo mes de Tots Sants primer vinent, axi com costara a la aministracio, ut alias—14 quort.—Juan Roix.

Vuy etc. 10 del mes de Agost del any 1614, en la ballia de Juan Moragues balla de dita parrochia, ab sos consellers aço es Macia Ripoll, Onofre Ballester, Miquel Sastre y Juan Torres y Toni Mayans y Nicolau Mir concellers de aquella, concordant tots ab la determinacio que paguen la valor del blat que fonch encomenat a Pere Simo per compte de pagar lo censal que fa la dita parrochia, la qual cau a 18 del mes de Janer; fet ut supra.

1615

Vuy etc. 31 de Maig 1615, en la ballia de Juan Moragues etc. concordant tots a una veu ques fundas un binifet en la parrochia, y asso per servici de nostro Sor. per ocasio de venir molts de probas á missa per no tenir lo govern necessari, y axi se es determinat per fer servici á Deu, per lo qual foren cridats per aplicants lo Sor. Morro, Guillem Palmer, Juan Ripoll, Bartomeu Mayans, Juan Comallonga, Onofre Salua y Magi Armengual, Pere Mir y Lorens Mir y Pere Juan Sastre, per la major part tenint ho per cosa molt bona.

1616

En lo any 1616 fonch en la ballia de Antoni Mayans balle real de dita parroquia, foren consellers Nicolau Mir, Juan Ripoll, Sebastia Salva, Nofre Ballester, Maggi Amengual—Fonch elegit per clauari Joan Bujosa.—A 24 de maig fonch feta determinacio de portar los capitols del mostasaf, perquè fonch feta instancia del honorable Nofre Salua mostasaf lo corrent any.

Desde cincogema de 1615 á igual temps de 1616 fonch balle lo honor. Macia Ripoll, y consellers m.^o Alfonso Morro, Pere Juan Ballester, Juan Comallonga, Onofre Salva, Bartomeu Mayans y Ant.^o Mir.

A 19 de Juny de 1616 per instancia de tot el poble á una veu que fessem un aujup, y axi se es determinat que se fasse, y donen plen poder á la persona de Nofre Salva que fasse promeses per tot el poble de Calvia, y axi donan forsa á dit Salva que pugue executar las ditas promesas; y lo Consell de dita parrochia dona forsa que la cals es obligada á las ditas promesas que dit Salva ha fetas. Fet ut supra.

A 21 de 7bre de 1616 se determina en Consell en la parroquia de Caluia per lo Sr Balle de dita parrochia y altres consellers, ques demanas una obra pia feta en la capella de las animas de porgatori per Arnau Calafell y sa muller, la qual obra pia ha molts anys que no se es pagada, y axi se es determinat ques demane a costes y despeses del dit bassi de ditas animas, de tal manera que dita determinacio se es feta ab consentiment de tots, y jo Jaume Thomas p.^e y Vicari firm a la dita scriptura feta per la mia ma propria com consta; fet ut supra.

1617

A 8 de Janer del any 1617.—Lo dia y any desus dit, en la ballia del honorable Antoni Mayans balle reyal lo present any, juntament ab son Consell y mossen Alfonso Morro y Macia Ripoll, per elegidors dels balles y mostasaf, son exits per sort los següents elets de balles: Antoni Mir—Juan Torres—Pere Mir.—Per lo mostasaf Mateu Galant—Juan Bujosa—Juan Moragues.

A 10 de febrer de 1617—Han determinat donar forsa y poder a Magi Amengual que pugue cercar lloch segur qui fasse lo censal de las dotse lliuras que dit rector Jaume Llorens olim rector...., y dit Magi Amengual (tenga tant) de poder com la presona mateixa del balle, per estar empedit lo balle, per orde del Consell de dita parrochia de Caluia per poder firmar qualsevols scripturas de aquest particular.

Jo Juan Vicens fas fe com mestre Joan Torres picapedrer otorga haver rebut de Macia Ripoll vint lliuras dich 20 L. 8 las quals las hi havia encomenadas la parrochia de Caluia, y son per compte de cinquanta lliuras som estats condemnats per orde del Real Consey que paguem cin-

quante lliuras per la fortaleza de la punta den Pasqual Marti a la Porrassa. Fet a 24 de febrer de 1617.—20 L. 8.

Als 15 de juny de 1616 foren giradas trenta lliuras que havia alcansadas el Sor Juan Vivot del Gran y General Consell per efecte de adobar el cami del Coll de la Creu, y axi, per trobarse en poch poder la parrochia de pagar cinquante lliures ab las quals forem condemnats, han hi giradas las ditas 30 L. 8, y la parroquia resta obligada de adobar el cami de las ditas trenta lliures; y per ser axi fas lo present als 25 de Abril de 1617—Dich 30 L. 8—Jo Joan Vicens.

En lo any 1617 fonch en ballia del honorable balle Antoni Mir balle Real lo present any en dita parrochia de Caluia foren consellers Marti Neo, Guillem Palmer, Joan Bujosa, Onofre Salvá, Juan Palmer, Matia Ripoll.

Als 2 de Juriol han determinat de comprar lo delme del sech la part del Sor Bisbe de Barcelona la qual te arrendat lo Sr Salvador Amengual y axi han donat sindicat á la presona de Onofre Salua per lo qual lo ha comprat a dit Sr Amengual per preu de doscentas cinquanta lliuras, dich 250 L. pagadoras lo dia de S. Joan de Juny del any 1618.

Als 2 de Juriol en la ballia del hon. balle Antoni Mir han determinat donar a leuar el deume del sech que han comprat del Sor Amengual a Guillem Palmer y a Juan Vicens a rao de vuyt diners per quortera de aplegar y mitx almut de siuade per cort.^e, y dit delma han de posar en casa de Onofre Salva lo qual lo ha de tenir y donarne conte etc.

M. P. PRE.

(Continuará)

RÚBRICA DELS LLIBRES DE PREGONS

DE LA ANTIGUA CURIA DE LA GOVERNACIÓ

(CONTINUACIÓ)

LLIBRE III—ANY 1400

86.—5 agost.—Altre crida sobre presentació de titols los qui tenguen bens dins la ciutat o el terme en alou de les cases del Spital de Sent Johan de Jerusalem y del Temple. . Fol. 88.

87.—6 agost.—En Johan de Montbuy, regent 1° offici de la governació, revoca tots e sengles guiatges obtenguts de qualsevol oficials reyalis dins la illa de Mallorca. Fol. 90.

88.—31 agost.—Que no sia null hom ne ne-
guna persona per ardiment que hage, qui gos o
presumesca respondre a algùn prevere o eccle-
siástich de rendes alsunes que fassa a aquells,
axí per rahó de benefists com en altre qualsevol
manera, ne vendre a aquells pa, vi ne altres vi-
tualles, ne encara parlar ab aquells o fer los alcun
sacors o ajuda. E asso sots pena de perdre lo
cap si será hom de paratje, o de penjar si será
hom de peu, sens tota mercé. . . Fol. 90 v.º

89.—2 setembre.—Revocació de la crida pre-
cedent. . . Fol. 90 v.º

90.—3 setembre.—Que aquells qui preten-
guen tenir algun dret a unes cases enderrocadis-
ses qui foren den P. Matheu tender, scituades
en alou del Sr. Rey, pres la Font del Sepulcre,
en la travessa den Tornamira, o qui prenguen
censals sobre aquelles, dins x. dies ho hagen de-
nunciat en la cort de la governació. . Fol. 91.

91.—15 octubre.—Altre crida sobre lo ma-
teix de la anterior concedint nou terme de x. dies
per alegar dret a les dites cases. . . Fol. 91.

ANY 1401

92.—8 maig.—Prohibició general y absoluta
de portar armes algunes. . . Fol. 92.

93.—12 maig.—Que algùn cristià de natura o
convers no presumesca comprar del vin juheuesch
que 's ven per obs dels juheus, ni negùn taver-
ner o venedor del dit vin gos vendre d'aquell de
per si ni per interposada persona a algun cristià de
natura o convers, sots pena de x. lliures. Fol. 92.

94.—17 juny.—Crida del privilegi estatuit
en forsa de lley perpetual a instancia dels sin-
dichs de les universitats de Barcelona, Valencia,
Mallorques, Tortosa y Perpinya, otorgat ab car-
ta real ab lo segell pendent segellada, dada a
Barcelona a 15 de janer del any present, prohi-
bint que d'aquí avant per negùn temps floren-
tins, luqueses, seneses, toscans, lombarts, o
qualsevol italians deça mar, puguen aturar ne
mercadejar, per si o per altres, en les dites ciu-
tats ne en altres terres o lochs del Senyor Rey
deça mar, ans tots aquells qui are hi son dins
tres mesos après de publicades les presens, ab
totes lurs mercaderies e bens se 'n sien exits. Los
guiatges empero concedits per dos anys a An-
thoni d'Alexandre, Philipo de Lorino, Anthoni
Philipo fill seu, Barthomeu e Silvestre de Tho-
mas frares, Francesch Leonart, Johan e Domini-

co de Manellis fills de Nicholau de Manellis, e
Johan e Francesch fills de moss. Arnau de Mane-
llis santrás, Andreu de Passis, Aliso d' Alberti,
Noroso Ritxardo del Alberti, Guido de Matheo
Caxini, Brunaix de Guido, Brunaix Franch de
Marcho de Prato, Luca de Sera y Christofol de
Bartholo, tots mercaders de la ciutat de Floren-
cia, duren fins a la festa de Nadal prop vinent,
que finirán los dos anys, e aço per quant lo
Senyor Rey havia jurat no revocar los dits
guiatges. . . Fol. 93.

95.—27 juny.—Que d' assi a disapte primer
vinent los acordats de la galiota den Bn. Ladó
s'hi sien recullits. . . Fol. 97.

96.—12 juliol.—Mana a instancia del Procu-
rador fiscal, que tots aquells qui sapien o tenguen
bens alguns mobles o immobles de 'n Thomas
Jacme, are detingut pres en la illa de Menorca,
o den Anthoni Jacme son fill, qui 's diu esser en
Tunis, o qui a aquells fassen censals o rendes,
dins vj. dies los hagen denunciats distinctament
e clara en poder den G. Blanch notari escrivá de
la Governació, sots pena de L. lliures. Fol. 97.

97.—7 desembre.—Ordinacions estatuides per
lo lochtinent de Governador a requesta dels Ju-
rats per punició d'aquells qui furtarán sach o
sachs de farina o forment de la plassa o Pes de
la farina, dels moliners o dels camins per los
quals aportarán aquella a la ciutat; o la pendrán
de qualsevol manera, jatsia per ignorancia o
inadvertencia; y per punició tambe dels moliners
qui publicament o de amagat vendrán de la dita
farina o forment, y de les persones qui en com-
prarán de los dits moliners majorals ni missat-
ges seus. Son 5 capitols. . . Fol. 101.

98.—12 desembre.—Mana a instancia del
Oficial del Rev. Senyor Bisbe y dels Jurats que
tots juheus, moros o altres infeels, encontinent
que vejen portar lo Cors preciós de Jhu. Xpst.
per qualsevulla parts de la ciutat o defora se de-
guen ajonollar de dos jonolls en terra, e ajono-
llats estien fins que lo dit Cors de Jhu. Xpst. sia
passat e los christians, qui semblantment se ajo-
nollen, se sien alsats en peus. . . Fol. 102.

99.—16 desembre.—Fa a saber lo Senyor
Rey, a 8 de juliol del any present, haver otorgat
per privilegi que no hi hage daquí avant en Ma-
llorca sino quatre capdeguaytes tant solament, y
haver elegits per tals en P. Mestre, en Sanxo
Simon, en G. Esteva y en Bn. Ferrer. Fol. 103.

100. (1)—12 setembre.—Revoca la crida feta fer aquell mateix dia per part del mostasaf de la ciutat manant en pena de xx. sous que null hom degués posar ni descarregar lenya en tota la ribera del moll, sinó en lo loch antiguament apellat fossar dels jueus e ara plassa de Sancta Caterina, e que tots aquells qui al present tenen lenya en la dita ribera dins x. dies la deguen traure; e aço per tal com el fer semblants crides no pertanga al dit mostasaff en alguna manera. . . . Fol. 98.

101.—17 octubre.—Publicació del privilegi, dat a Burjaçot a 8 de juliol de 1401, a instancia dels jurats y prohomens de Mallorques, per el qual atorga a tots e sengles estrangers qui aportarán a la dita illa gra, graxa, vi e altres vitualles, perpetual guiatge, no sols de marques represalles y deutes civils, sino encare de tots crims, excessos e delictes fora del dit regne comeses. Atorga mes avant que en temps de necessitat, a conexensa del governador, puguen pendre totes naus aportants de les dites vitualles qui serán atrobades en los ports de la dita illa o en la mar entre les puntes de Trafalempa y de Cap Blanch, y aquelles forsen a descarregar y vendre les dites vitualles en la dita ciutat. El text de dit privilegi es traduït de latí en pla. . . . Fol. 99.

102.—5 desembre.—Que el Sr. Rey ab la sua letra dada a Segorb a 20 del mes de setembre prop passat, ha assegurats e guiats per dos anys, duradors de la festa de Nadal primer vinent a l'altra subsigüent festa de l'any 1403 a certs mercaders florentins, e a lurs factors, negociadors e missatges, los quals ab lurs menaderies e bens puguen aturar, estar e mercadejar dins la senyoria del Sr. Rey tro al dit terme e no mes avant. Son dits mercaders los matexos anomenats en la crida núm. 94 d'aquest llibre y encara Diamant Altoblancho y Simó d'Estazo. . . . Fol. 100.

ANY 1402

103.—2 juny.—Que tots aquells qui han empriu de la aygua de la cequia de la ciutat deguen tenir e servir, pena de xxv. liures, la ordenació estatuïda per lo rey en Pere en sa carta dada a Barcelona a 23 novembre de 1367, ço es que los qui han de la dita aygua no la puguen vendre ni alienar per regar altres terres sino aquelles per les quals fo concedida. Fol. 103 v.º

(1) Per equivocació está alterat aquí l'orde que següen els Pregons en el llibre original; els números 97, 98 y 99 han d'esser respectivament núm. 100, 101 y 102, y aquests han d'ocupar el lloch d'aquells.

104.—1 juliol.—Capitols y ordinacions penals per seguretat y policia de l'aygua de la cequia de Canet, estatuits per lo governador moss. Roger de Moncada, de voluntat del fisch y del sindich del monestir de la Real, succeïdor den G. Baster, a qui va donar lo senyor Rey en Jacme les dites aygues. Son 11 capitols. . . . Fol. 104 v.º

105.—30 agost.—Que neguns juristes ni notaris presumesquen daquí avant, sots pena de L. liures, prestar patrocini de advocació o procuració en alguna causa comensadora tocant lo patrimoni del Sr. Rey o lo seu procurador reyal, sens licencia demanada e obtenguda del dit governador o altre official davant lo qual será la dita causa. . . . Fol. 107.

106.—19 octubre.—Prohibició a tota persona de qualsevol condició o estament sia de portar armes algunes, sino punyal o daga, encara que tenguen licencia del Sr. Rey o de qualsevol officials reials. . . . Fol. 107 v.º

107.—9 desembre.—Que com moltes e diverses persones ignorants sciencia de medecina exercesquen e ministren a persones malaltes de la ciutat de Mallorques medecina de purgar, axaropar, desuspitar e sagnar los pacients, sens consells de metges aprovats en medecina, per los quals rahons se seguexen affollaments de persones, morts e malalties e ypidemies en la terra, per ço lo dit noble governador mana ab la present, sots pena de xxv. lirs. al fisch reyal aplicadores per cascuna vegada, que negun hom ne dona, de qualsevol ley, condició o stament sia, no gos purgar, axaropar, desuspitar ne sagnar alcun dels dits pacients sens consell de alcun batxaller licenciat o mestre en medecina.—Item mana que negun barber no gos o presumesca sagnar en son obrador o altra loch alcuna persona sana sino en aquells dies tan solament que los seran dats e anomenats per esser bons a sagnar per en Bn. Bouera, Anthoni Fe, Johan Soldevila, Jacme Pages e Johanet Barber, o los tres de aquells, sots pena de x. lirs. per cascuna vegada que sera contrafet, al fisch del dit senyor sens tota merce aplicadores. . . . Fol. 107 v.º

ANY 1403

108.—2 janer.—Que tot aquell qui sapia bens sehents alguns que poseesca o hage posehits dins la ciutat e regne de Mallorques n'Anthoni Umbert, fill den Pere Umbert, o hage con-

tractat ab ell per raho dels dits bens sehents, dins deu dies prop venidors ho hage denunciat en poder del regent la escrivania de la Governació Fol. 108.

109.—22 *janer*.—Que neguna persona gos respondre al Bisbe, canonges ne altres preveres de la ciutat de Mallorques, de negunes rendes, drets ni emoluments, a ells pertanyents axí per raho de lurs beneficis com en altre manera, ne vendre a aquells ne a companyes lurs pa, vi ne altres vitualles, ne fer ne donar los algun socors. Mana mes avant que negún jurista ni notari presumesca los dits preveres advocar, procurar ni patrocini o consell donar; ne los familiars y doméstichs del dit Bisbe gosen ab aquell estar, conversar, acompanyar ne servey alcun fer. E aço sots pena de cors e de haver. . . Fol. 110.

110.—30 *janer*.—Que tota dona qui servesca alcún capellá o altre clergue, per demá tot jorn se sia presentada davant lo dit noble governador, sots pena de correr la vila y de estar en lo costell a coneguda de aquell.

El dia siguent se va corregir aquesta crida, fent constar que no venien compreses en dit manament mares, germanes, nebodes, cosines germanes o filles de cosines germanes dels dits preveres. Fol. 110 v.º

111.—21 *febrer*.—Mana a instancia de frare Pere de Sant Johan, abbat de la Real, que tots aquells qui han bens o censals en alou del dit monestir dins vint jorns primer vinents hagen deposades les cartes o titols en la escrivania del mateix, que regeix en Barthomeu Morro notari, per so que les pugua posar en capbreu. Fol. 111.

112.—10 *mars*.—Notifica la bona pau e concordia perpetual feta novellament entre lo Senyor Rey y lo Governador y comú de Génova. No transcriu la carta real ab que se dona avis de dita pau, fent remisió al llibre *Litt. Reg.* Fol. 112.

113.—27 *juliol*.—Que revoca expressament totes licencies de portar armes, atorgades ab lretres, albarans o en altre manera, a qualsevol persones, y mana que d'avuy en avant no sia negú qui gos portar espasa, basalart, coltell de cinta, broquer, cervellera, mandret, ne altres armes vedades, de dia ne de nit . . . Fol. 112 v.º

114.—5 *juliol*.—Que tota persona, axí estranya com privada, qui assegurará portar forments en la illa per tot lo mes de octubre primer vinent, haurá dels bens de la universitat

devuyt diners per quartera, y dotse els qui'n portarán sens haverlo assegurat. . . Fol. 113.

115.—17 *juliol*.—Mana a requesta de frare Francesch de Ripollés comanador de la Cavalleria de Sant Jordi de Alfama de la orde de Santa Maria de Montesa, que tots los qui en la present illa hagen alberchs, terres, censals o altres bens en alou de dita cavalleria, dins x. dies hagen feta fe dels encartaments en poder den Bernat Taulari notari. Fol. 114.

116.—9 *agost*.—Semblant manament a instancia den Pascual Martí, que tots los qui hagen bens en alou seu y dreta senyoria dins x. jorns hagen mostrats los titols en poder den Pere Pere notari Fol. 116.

117.—30 *agost*.—Repetició del manament fet en la anterior, concedint per la presentació dels titols un nou terme de deu dies, en pena a lo no obeints de L. liures. . . . Fol. 116 v.º

118.—17 *maig*.—Prohibició de cassar ab ballesa ni ab ca de mostre ni ab altre enginy, ni negú pugua comprar dita cassa de carnestoltes fins a Sant Miquel Fol. 118.

119.—6 *setembre*.—Pregó de la pau perpetualment valedora, acordada entre los reys de Aragó y de Sicilia de una part y Moley Buffares, rey de Tunis, de Xarch, del Garb y de tota Berberia, de la altra. Son 52 capitols, en los quals se estableix que per temps de sinch anys ni el rey de Sicilia pugua invadir l' illa de Gerba ni el de Tunis la de Pantalarea, mas que passat dit terme un y altre ho puguen fer o si volrán, ab estol o armada emperó y no per cossaris ni altres guerres poques, y avisant sis mesos abans per lretres publiques o missatgers dignes de fe; se proveeix a la redempció dels esclaus que sien en los dits regnes, ço es, cristians en terra de moros y moros en terres de cristians; y se asseguraran la indemnitat y ventatge de los catalans y sicilians vivents y mercadejants en les parts del dit rey de Tunis. Fol. 123.

120.—11 *octubre*.—Prohibició de traure de la illa algun or monedat ni no monedat, sino solamente lo florí de Aragó o de Mallorques corrent en la terra, pena de perdre lo dit or e encara de cors e de haver, e de cremar lo navili en que dit or será atrobat. Fol. 135.

121.—15 *novembre*.—Que tots aquells qui tenguen ceres, robes, diners, argent ne altres bens, trobats après la destrucció que novella-

ment se es seguida en aquesta ciutat per diluvi d'aygues, dins xv. dies ho hagen denunciat als diputats a rebre les dites coses; y promet lo governador fer los donar, ço es, de la cera denunciada la terça part y de tots altres bens lo quarta, mas passat dit terme lo que no hagen denunciat los será pres per ladrocini. Fol. 135 v.º

ANY 1404

122.—19 mars.—Prohibició general, conforme lo manat ab letra patent dada a Valencia a 20 de desembre de 1403, que níguna persona, axí estranya com privada, estant o habitant en les terres y regnes del senyor Rey, puga portar ni fer portar níguna aur, argent, vitualles ni altres bens ni mercaderies qualsevol, de les dites terres a les terres y regnes del rey de Castella, ni de les terres y regnes del dit rey de Castella a les de la senyoria del senyor Rey nostre, exceptats solament vassals e sotsmeses del senyor Rey de Castella o altres qui en les terres sues per tres anys prop passats haurán fet continuament lur domicili, e asso sots irremisible e irrevocable pena de mort e de perdre tots los lurs bens. Proibeix encara que nígunes persones, exceptat solament castellans, gosen carregar ni fer portar negunes mercaderies en naus, galees ni altres vaxells maritims qui sien sots regiment dels sotsmeses del dit Rey de Castella, *com en aquesta manera molts dels sotsmeses del dit senyor nostre Rey, qui sots sperança de les naus dels castellans meynspreen fer naus propies o hauer, seran animats hauer naus propies e ab aquelles fer portar les lurs mercaderies.* Fol. 138.

123.—8 abril.—Capitols acordats per los jurats y los defenedors de la mercaderia ab consell de mercaders y altres prohomens, y autoritzats pel governador Roger de Moncada, especificant lo que s'ha de pagar en Mallorca per correduria de mercaderies (52 capitols) y per noliejament de naus (11 caps.) y lo que's dedueix del pes per tara (21 cap.). Fol. 143 v.º

124.—30 maig.—Que tots aquells qui vullen fer clam o demanda contra oficials reyalis de l'any prop passat, dins deu dies compareguen davant n' Albert de Roaix donzell, Pascual Cirera ciudadá y Bn. des Vilar licenciat en leys, comissaris elets per tenir la taula contra dits oficials. Fol. 153.

125.—19 juny.—Que 'l senyor Rey, ab sa letra dada a Valencia a 16 de febrer prop passat, a manat a tots e sengles oficials reyalis, en pena de la sua ira e indignació y de mil florins, que per terme de dos anys no puguen ne deguen fer alguna remissió, perdonament, composició o transacció de alcun delat de furt. . . . Fol. 155.

126.—28 juny.—Pregó de la carta real dada Valencia a 7 de janer de 1404, per la qual lo rey en Marti posa sots la seua temerosa guarda e protecció fra Pere Tur, del orde de preicadors, mestre en Teologia, president en lo offici de la inquisició en les terres del regne de Mallorques, e a los seus vicaris, comissaris, advocat, procuradors fiscals, escrivans, notaris, e tots altres ministres treballants en lo dit offici, e tots e sengles bens lurs, en tot loch hon sien. Fol. 156.

127.—3 octubre.—Promet cinquante florins per joyes a qui metrá o metre farà en mans de la cort aquell o aquells qui han nafrat en Francesch Sanceloni, perayre, habitador de Manacor. Fol. 158.

128.—31 octubre.—Que les parts contractants davant notaris, per desexirse en cas de litigi de la jurisdicció dels ordinaris, no puguen en los dits contractes renunciar per pacte a lur propri for, sometense en bens y persones a for y jurisdicció dels Consols de la mar, pena de L. lliures per cada vegada, y a los notaris qui tals prorrogacions rebrán pena d'altres L. lliures y de privació d'offici per dos anys. . . . Fol. 159.

129.—19 desembre.—Que com per lo Gran y General Concell, ab licencia del Sr. Rey, sia determinat que tots los censals morts qui's fan per la universitat sien e stien d'aquí avant a for o preu de sis lliures per morabatí, los particulars qui tals censals reeben deguen comparexer davant lo escrivá de la casa d'así a la festa de Nadal y denunciar si volran afagir o suplir preu al capital o firmar la reducció y disminució de lurs pensions Fol. 160.

LLIBRE IV

ANY 1405

1.—20 janer.—Que no sia neguna persona qui presumisca metre negunes besties qui sien trobades perdudes o desviades en altre loch sino en lo hostal del Sr. Rey, lo qual está davant lo costell de la plassa de Sant Anthoni de Padua, e

lo te per arrendament del Procurador reyal en Gabriel Montblanch. Fol. 1.

2.—18 juliol.—Que níguna persona gos anar ab fusta armada ni altre qualsevol vaxell maritim al cap Enderrocat a levar aygua de la cisterna que allí tenen los picapedres de Mallorca qui hi acostumen de tayar pedres, ni gos mostrar la dita cisterna y casanetes que hi ha a negún moro o moros que trasquen de la illa. . . . Fol. 3.

3.—28 juliol.—Que tots aquells qui poseexen alberchs o altres possessions dins la present ciutat en la illeta den Camallera especiayre, sots alou de la cavallería que moss. Brg. d' Olms te en feu per Sr. Rey, dins x. dies hagen feta fe dels titols en poder de 'n Miquel Ribes, notari. Fol. 4.

4.—20 novembre.—Ordena, per manament a ell fet ab letra reyal dada a Barcelona a 22 de octubre prop passat, que níguna persona puga traure de la senyoria del Sr. Rey or monedat ni no monedat, ni el florí d' Aragó corrent en la terra, pena de perdre l' or que volria traure y encara de cors e de hauer. Fol. 5.

5.—18 novembre.—Crida manada fer per lo Sr. Rey en letra sua dada a Barcelona a 22 de octubre prop passat, ab la qual per servir lo capitol per lo rey en Pere fet en la cort de Tortosa sobre lo batiment del florí de ley de xviii. quirs e taylla de lxviii. florins en lo march de Perpenya, e per esquivar los fraus que avuy se fan en lo dit florí axí per contrafer aquell de falsa ley com en minvarlo de pes, ordona que d' assi avant los dits florins sien pessats per les persones qui aquells haurán a reebre ab lo pesal que per lo mestre de la seca será liurat a tots aquells qui 'l demanarán, e que nígú sia obligat a rebre dels dits florins sens pesarlos, ni los que no serán de pes sien corribles. Mana mes avant a tots corredors, pena de docents florins y privació de lurs oficis, deguen denunciar al mestre de la seca tot or que per qualsevol persones los será dat a vendre. Fol. 6.

ANY 1406

6.—20 janer.—Fa a saber que com ell hage elegit en Jacme Navalls, argenter, mestre del ensay (?) de la seca, a afinar los pesals dels florins e mig florins que d' aqui avant se pesarán en Mallorques, los quals pesals deuen esser marcats de flor de lir e de copinya, no sia negú qui pre-

sumesca afinar los dits pesals, ni pesar la dita moneda ab altres pesos, ni rebujar los florins y mig florins qui bastarán al pes afinat per lo dit Jacme. Fol. 7.

7.—10 febrer.—Crida, feta a instancia dels procuradors dels bras militar, que tots aquells qui tinguen o sapien alguns privilegis, provisions reyls, procesos, sentencies o altres qualsevol scriptures faents o pertanyents al dit bras, dins deu dies ho hagen denunciat als dits procuradors, moss. Pau de Sant Martí cavaller, Jacme de Mora y Francí d' Olms donzells. . . . Fol. 8.

8.—2 mars.—Que qui tenga o sapia una cella de mula, rasa, enlautonada, ab los streps de lautó sens cuberta, la qual es estada treta de casa moss. Arnau Albertí cavaller, dins tres dies l' hage liurada al dit moss. Arnau, e haurá dos florins dor per sos treballs. Fol. 9.

9.—4 mars.—Que tots aquells qui son tenguts a fer cavalls armats en defensió del regne, per dilluns tot dia sien compareguts devant lo pati del castell reyal ab los dits cavalls e armes per fer mostre, com s' hage sabut certament que nou fustes de moros se han armades en les parts de Barbería, les quals s' esperan esser prest en nostres mars. Fol. 10.

10.—30 mars.—Que tots aquells qui tenguen o sapien bens alscons seents o movens, drets, censos o quantitats de monedes qui sien o pertanguen a moss. Johan de Santa Cilia cavaller, are absent del regne, que dins deu dies o deguen denunciar a la cort del dit governador. Fol. 10 v.º

11.—Sens data.—Pregó de la carta real dada a Valencia a 16 de febrer de 1404, per la qual prohibeix a tots oficials reals donar licencia a níguns particulars de fer sindicats, congregacions, ajusts e procuracions contra los jurats, concellers e regidors del regne, com per les donades fins assi se sien seguides moltes turbacions, persecucions e sinistres, e per oy e discordia per raho del regiment general per lonch temps radicats en los coratges dels habitants del regne, e per lo novell diluvi pestilencial seguit, es aquell quaix a final destrucció. Fol. 11.

E. AGUILÓ.